

Linda Virkamäki

Ympäristönsuojeluopas Soinin yhtenäiskoululle

Opinnäytetyö
Kevät 2022
SeAMK Ruoka
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Tuotantoprosessit

Tekijä: Linda Virkamäki

Työn nimi: Ympäristönsuojeluopas Soinin yhtenäiskoululle

Ohjaaja: Juha Tiainen

Vuosi: 2022 Sivumäärä: 28 Liitteiden lukumäärä:0

Hyvän ympäristökasvatuksen tarve ja merkitys on kasvanut viime vuosina. Opettajien tiedot ja taidot ympäristökasvattajina vaihtelevat, joten usein he tarvitsevat lisämateriaaleja ympäristökasvatuksen työn tueksi. Tämä opinnäytetyö avaa Soinin yhtenäiskoululle toteuttamani ympäristönsuojeluoppaan syitä, tarkoitusperiä sekä tavoitteita. Opinnäytetyössä selvitetään ympäristökasvatuksen merkitystä ja sen tärkeyttä. Lisäksi tarkasteltiin, miten tämänhetkinen opetussuunnitelma vaikuttaa ympäristökasvatukseen ja kestäväen kehityksen opetukseen sekä mitä uusia mahdollisuuksia se sille antaa.

Opas laadittiin yhteistyössä ala- ja yläkoulun opettajien kanssa. Eniten yhteistyötä tehtiin biologian, maantiedon sekä kotitalouden opettajien kanssa. Myös oppilaiden toiveet otettiin huomioon.

Avainsanat: Ympäristökasvatus, kestäväen kehityksen kasvatus, ympäristöopas, opetussuunnitelma

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Agricultural and Production Processes

Author/s: Linda Virkamäki

Title of thesis: Environmental protection guide for the comprehensive school of Soini

Supervisor(s): Juha Tiainen

Year: 2022 Number of pages:28 Number of appendices:0

Importance and need for valuable environmental education has increased during the past years. The knowledge and skills of teachers vary in the role of an environmental educator, so they need additional material to support their work. The purpose of this thesis was to introduce the reasons for an environmental guide for the comprehensive school of Soini. The thesis discusses the purposes of environmental education and its importance. Additionally, the study clarified how the current curriculum affects the environmental and sustainability education and what kind of new opportunities it has to offer.

This guide was created in collaboration with the teachers of the comprehensive school of Soini. Most collaboration was with the teachers of biology, geography and home economics. The wishes of the students were also taken into account.

Keywords: Environmental education, sustainable education, environmental guide, curriculum

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 YMPÄRISTÖNSUOJELUOPPAAN TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
2.1 Opettajien tiedon lisääminen	7
2.2 Oppilaiden tiedon lisääminen	7
2.3 Ympäristönsuojelun halun kasvattaminen	8
3 YMPÄRISTÖKASVATUS	9
3.1 Ympäristökasvatuksen historiaa.....	9
3.2 Mitä on ympäristökasvatus ja kestävä kehityksen kasvatus.....	10
3.3 Ympäristökasvatuksen tavoitteet.....	10
3.3.1 Globaalikasvatus.....	11
3.3.2 Kestävä kehityksen tavoitteet.....	11
3.4 Millainen on hyvä ympäristökasvattaja	12
3.5 Ympäristöasioiden oppiminen	12
3.6 Ympäristökasvatus on arvokasvatusta	13
4 YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TÄRKEYS	15
4.1 Misinformaation vähentäminen ja oikean tiedon lisääminen	15
4.2 Lapsen luontosuhde.....	16
4.3 Ekososiaalinen sivistys	16
4.4 Monialainen ympäristöopetus	17
4.5 Ympäristöystävällisiin valintoihin kannustaminen.....	17
4.5.1 Resurssiviisas kansalainen 2019 -kyselytutkimus.....	18
4.6 Ympäristökasvatuksen haasteet	18
4.7 Ympäristökasvatusta tarvitaan nyt	19
5 OPPAAN SUUNNITTELU	20
5.1 Toteutustavan valinta	20
5.2 Oppaan ulkoasun ja nimen suunnittelu	20
6 OPPAAN AIHEALUEIDEN VALINTA	21
6.1 Lähiruoka, kotimainen ruoka ja ruokahävikki	21

6.2 Uusiutuva ja uusiutumaton energia.....	22
6.3 Jätteet, kierrättäminen ja kiertotalous.....	22
6.4 Ilmastonmuutos.....	23
6.5 Projektit eri ikäryhmille	24
6.5.1 1–3 luokat	24
6.5.2 4–6 luokat	24
6.5.3 7–9 luokat	25
7 POHDINTA	26
LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Suoritin Soinin yhtenäiskoululla agrologin syventävän harjoittelun vuonna 2021. Toimin kevätlukukaudella 2021 koululla resurssiopettajana, ja tämän lisäksi minun vastuullani oli monialainen ympäristökasvatus. Vastasin myös viidennen luokan ympäristöopetuksesta heidän oman luokanopettajan kanssa.

Ennen syventävän harjoittelun alkua, koulun henkilökunnalta tuli toive ympäristönsuojeluoppaan luomisesta opettajille opetuskäyttöön. Soinin yhtenäiskoulun eri opettajien kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen päädyin luomaan ympäristönsuojeluoppaan, joka sisältää muun muassa tekstejä valituista aihealueista, linkkejä opetusmateriaaleihin sekä opetusvideoihin. Oppaassa käsiteltävät aihealueet päätettiin valita sellaisiksi, joihin yksilö voi vaikuttaa arkipäiväisillä valinnoillaan. Näitä aihealueita käsitellään myös oppilaiden ympäristöopin ja maantiedon oppikirjoissa. Oppaassa olevalla materiaalilla pystytään tukemaan ja syventämään jo olemassa olevaa oppimateriaalia.

Yläkoulun biologian ja maantiedon opettajalta tuli myös pyyntö erilaisten kestävän kehityksen ja ympäristö projektien suunnittelusta kolmelle eri ikäryhmälle 1–3, 4–6 ja 7–9 luokkalaisille. Oppaan sisältöjä voidaan käyttää myös muiden oppiaineiden tunneilla. Esimerkiksi yläasteella voidaan käyttää oppaan projekti ideoita hyödyksi äidinkielellä tiedonhaun sekä aineiden kirjoittamisessa. Yläkoulun biologian ja maantiedon opettajalta tuli myös pyyntö erilaisten kestävän kehityksen ja ympäristö projektien suunnittelusta kolmelle eri ikäryhmälle 1–3, 4–6 ja 7–9 luokkalaisille.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ympäristökasvatuksen merkitystä ja tarvetta nykyisessä koulutusjärjestelmässä. Tarkastellaan millaista on hyvä ympäristökasvatus ja . Opinnäytetyössä tuodaan myös esille erilaisia keinoja, joilla jo olemassa olevaa ympäristökasvatusta voidaan helpottaa ja tukea.

2 YMPÄRISTÖNSUOJELUOPPAAN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Opettajien tiedon lisääminen

On hyvin yksilöllistä kuinka paljon opettajalla on tietoa ja taitoa liittyen ympäristöasioihin sekä kestäväan kehitykseen. Opettajien työhön käyttämä aika on myös hyvin rajallista. Oppaan tarkoituksena on helpottaa opettajia löytämään luotettavaa tietoa ympäristönsuojeluun liittyen. Materiaalin tulisi olla heillä helposti käytettävissä silloin kun sitä tarvitaan. Luotettavan tiedon hankinta vaatii tietämystä ja ennen kaikkea lähde kriittisyyttä. (Aarnio-Linnanvuori, Cantell & Tani 2020, 144.)

Tutkimuksen mukaan useat opettajaopiskelijat kokevat, että he eivät saa opinnoissaan tarpeeksi hyviä eväitä kokonaisvaltaisen ympäristökasvatuksen toteuttamiseen. Heillä ei ole tarpeeksi hyvää kestäväan kehityksen tuntemusta eikä tietotaitoa opettaa sitä, koska opintojen aikana näitä aiheita opetetaan liian hajanaisesti. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 154.)

Oppaan tarkoituksena on lisätä opettajien tietoa ympäristönsuojeluun ja kestäväan kehitykseen liittyen. Opas antaa myös mahdollisuuden opettajille käyttää monia erilaisia materiaaleja opetuksensa tukena.

Haastattellessani eri ikäryhmien opettajia toiveena oli oppaan käytön helppous sekä linkkejä hyviin ja luotettaviin videoihin ja opetusmateriaaleihin, jotka ovat selkeästi ja nopeasti saatavilla.

2.2 Oppilaiden tiedon lisääminen

Laadukkaan ympäristökasvatuksen tukeminen kouluiässä on tärkeää. Koulu on vain yksi monista paikosta ja mahdollisuuksista, joissa lapset voivat oppia asioita ympäristönsuojeluun ja kestäväan kehitykseen liittyen. Monet eri tutkimukset ovat osoittaneet, että maailmankuvan muodostumisen kannalta kotoa saatu tieto ja toiminnalliset esimerkit luovat perustan sille, kuinka lapsi ajattelee ja toimii. Muita tärkeitä ympäristötiedon lähteitä ovat muun muassa päiväkotia ja koulu. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 144.)

Oppilaiden toiveena oppaan sisältöä suunniteltaessa olivat erityisesti videot. Moni sanoi kokevansa, että he pystyvät sisäistämään uusia asioita ja keskittymään paremmin, kun opetuksessa käytetään myös visuaalista puolta.

2.3 Ympäristönsuojelun halun kasvattaminen

Tämän ympäristönsuojeluoppaan tärkein tavoite on kasvattaa sekä opettajien että lasten ymmärrystä ja tietoutta ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen tärkeyttä kohtaan. Saada heidät ymmärtämään kuinka ja miksi se on tärkeää. Oppaan on myös tarkoitus nostaa ihmisten motivaatiota ja halua tekemään oman osansa ympäristön hyvinvoinnin eteen.

Parhaassa tapauksessa kun lapset innostuvat jostain muutoksesta ympäristön hyväksi, he vievät idean mukanaan kotiin ja saavat myös läheiset muutokseen mukaan. Vaikka lapsi motivoituisi jostain ympäristöteosta, se ei vielä takaa sen toteutumista, koska perheissä aikuiset päättävät yleisesti ottaen talouden käytänteistä. Lapset voivat silti innostaa läheisiään sekä kantaa muutos myönteisyyttä siihen saakka, kunnes on itse vastuussa valinnoistaan. (Cain & TEDx Talks, 2017.)

3 YMPÄRISTÖKASVATUS

3.1 Ympäristökasvatuksen historiaa

Ympäristökasvatus-käsitteen synty alkoi 1960-luvulla heränneestä ympäristökeskustelusta. Ympäristökasvatus käsitettä nähtiin englannin kielellä ensimmäisiä kertoja vuosikymmenen puolivälissä. Muun muassa luonnontieteilijät Rachel Carson, Paul Ehrlich ja Stephen Boyden olivat ensimmäisiä ympäristöopetusta ja -kasvatusta 1960-luvulla vaatineita henkilöitä. Isossa roolissa ympäristökasvatuksen syntyyn ovat olleet vaikuttamassa myös kansainväliset järjestöt, kuten YK ja sen alajärjestö Unesco. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 12.)

Suomessa 1970-luvulla ympäristökasvatus oli vielä käsitteenä harvinainen, mutta 1980-luvun kuluessa siitä tuli tunnetumpi. Perusopetuksen opetussuunnitelmaan ympäristökasvatus sisällytettiin vuoden 1985 opetussuunnitelma uudistuksessa. Ympäristökasvatusta kehitettiin suomessa todella nopeasti 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, jolloin ympäristökasvatuksen tilaa kartoitettiin ja kansallista ympäristökasvatusstrategiaa laadittiin. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 12.)

Käsite kestävästä kehityksestä vakiintui 1980-luvun lopulla, ja se loi uutta sisältöä ja näkökulmia ympäristökasvatukseen. Osa tutkijoista otti käsitteen käyttöön ja alkoi käyttämään kestävä kehityksen kasvatusta ympäristökasvatuksen rinnalla tai sen sijaan. Sen myönteistä sävyä on kiitelty käsitteen ongelmaratkaisukeskeisyyden vuoksi. Kestävä kehitys ei siis pelkästään keskity ongelmiin vaan pyrkii myös ratkaisemaan niitä. 2000-luvun alkupuolella suomalaisissa opetussuunnitelmissa siirryttiin puhumaan kestävä kehityksen kasvatuksesta. Kestävä kehitys niminen oppiaine rajat rikkova aihekokonaisuus sisällytettiin sekä lukion että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 14–15.)

3.2 Mitä on ympäristökasvatus ja kestävän kehityksen kasvatus

Ympäristökasvatuksen tarkoituksena on opettaa yksilölle tai yhteisölle ympäristön kannalta kestäviä elintapoja. Ympäristökasvatuksen rinnalla tavataan käsitettä kestävän kehityksen kasvatus. Yksilötasolla me voimme vaikuttaa moniinkin asioihin ympäristön hyvinvoinnin kannalta. Esimerkiksi millaista ruokaa ostamme, kuinka yleensä kulutamme ja mihin. Millaisia energia muotoja valitsemme kotiemme lämmittämiseksi ja kuinka käsittelemme kotitalouksiemme jätteitä. Kestävän kehityksen kasvatuksen lähtökohta on ihmiskeskeinen. Ympäristökasvatuksessa ja kestävän kehityksen kasvatuksessa tavoitellaan kestävää elämäntapaa, joka täyttää yksilön tämänhetkiset tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan. (Sarkkinen, 2017.)

Ympäristökasvatuksessa on luontevaa tähdätä kokonaisvaltaiseen tutkiskeluun sekä siihen, että asioita opittaisiin todellisten elämän ongelmien kautta. Tämän edellytyksenä on, että ympäristökasvatuksen eri aihepiirejä tarkastellaan niin yhteiskuntatieteiden kuin luonnontieteiden näkökulmista. Tieteen ja taiteen yhteistyötä voidaan myös soveltaa erinomaisesti perinteiset rajat rikkovaan ympäristökasvatukseen. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 149–150.)

Onnistunut ympäristökasvatus voimaannuttaa ja muodostaa henkilökohtaisen ympäristömerkityksen (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 117). Monille ympäristökasvatuksen malleille yhteisiä asioita ovat oppijan merkittävät elämäkokemukset, arvot ja asenteet, ympäristöön liittyvät tiedot ja ajattelun taidot, halu ja motivaatio, toimimattomuus tai toimiminen ympäristön puolesta, osallisuus, kestävä tulevaisuusajattelu sekä ympäristöön liittyvät tunteet. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 113.)

3.3 Ympäristökasvatuksen tavoitteet

Ympäristökasvatuksen yksi tärkein tehtävä on kasvattaa ihmisistä aktiivisia ympäristökansalaisia. Tällä tarkoitetaan yksilöä, jolla on oikeus ja velvollisuus huolehtia ympäristöstä mahdollisuuksien mukaan. Hyvä ympäristökansalainen osaa käyttää uutta tietoa hyväkseen, hän on motivoitunut toimimaan ympäristön, ihmisten ja luonnon hyväksi. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 210.)

Kestävän kehityksen mukainen elämä on yksi ympäristökasvatuksen tavoitteista. Tarkoitus on myös auttaa näkemään ympäristön suojeluun ja kestäväan kehitykseen liittyviä haasteita ja ongelmia laajemmassa mittakaavassa. (Sarkkinen, 2017.)

Oppaan avulla oppilaat saavat uutta tietoa sekä keinoja kuinka tulla paremmiksi ympäristökansalaisiksi.

3.3.1 Globaalikasvatus

Ympäristökasvatuksen ja globaalikasvatuksen suhdetta toisiinsa on toisinaan pohdittu. Sillä sisältykö ympäristökasvatus globaalikasvatukseen vai päinvastoin, ei niinkään pitäisi olla merkitystä. Globaalin ympäristön näkökulma kuuluu tärkeänä osana ympäristökasvatukseen. Kuten myös esimerkiksi rauhan kasvatus, ihmisoikeuskasvatus ja mediakasvatus voivat sisältyä ympäristökasvatuksen opetukseen ja tutkimukseen riippuen käsiteltävästä aiheesta. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 34.)

Ympäristökasvatuksessa tulisi ottaa huomioon ympäristöön liittyvät haasteet ja ongelmat globaalissa mittakaavassa. Tällä kasvatuksella tuetaan kasvua maailmanlaajuiseen vastuuseen, joka edistää kestäväa tulevaisuutta. Globaalikasvatus sisältää nämä globaalit ulottuvuudet: ihmisoikeuksien, monikulttuurisuuden, kehityspoliittikan ja kestäväan kehityksen sekä rauhan edistämisen ja konfliktien ehkäisemisen kasvatuksen, koulutuksen ja ohjauksen. (Ympäristöministeriön raporteja 2015, 9.)

3.3.2 Kestävän kehityksen tavoitteet

Vuodesta 2016 alkaen on ollut voimassa YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030. Tämä ohjelma sisältää 17 kestäväan kehityksen tavoitetta. Näiden tavoitteiden ja niihin sisältyvien alatavoitteiden tarkoituksena on parantaa yhteistyötä ja luoda parempia kestäviä ratkaisuja, jotta tulevien sukupolvien elämänlaatu parani. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 34.) Toimintaohjelma keskittyy entistä enemmän globaalin ympäristöön sekä sosiaaliseen tasavertaisuuteen että talouteen. Kestävän kehityksen tavoitteilla edistetään kestävyyttä, niin globaalissa kuin paikallisessa

ympäristössä. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 35.) Nämä kestävän kehityksen tavoitteet ovat voimassa vuoteen 2030 asti (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 34).

3.4 Millainen on hyvä ympäristökasvattaja

Hyvä ympäristökasvattaja kasvattaa ympäristöherkkyyttä, ympäristömyönteisyyttä ja ympäristötuntemusta. On tärkeää luoda ihmisten ja ympäristön välille yhteys, jotta ihmiset voivat kokea ympäristön tärkeäksi. Tämän yhteyden luominen on tärkeää aloittaa jo lapsena, jotta lapsi oppii kunnioittamaan ympäristöä. Lasten suhdetta luontoon voi syventää esimerkiksi viettämällä oppitunteja ulkona. (Sarkkinen, 2017.)

Hyvällä ympäristökasvattajalla on hyvät tiedot ja taidot liittyen ympäristön hyvinvointiin sekä kestävään kehitykseen. Kasvattajalla on myös halu kehittyä hankkimalla ajantasaista tietoa ympäristökasvatukseen liittyen. Laadukkaan ympäristökasvatuksen takaamiseksi, hyvä ympäristö kasvattaja verkostoituu. Varsinkin aloittelevan ympäristökasvattajan kannattaa verkostoitua itselleen hyödyllisten verkostojen kanssa. Keskustelut kollegoiden kanssa lisäävät omaa osaamista ja tietotaitoa. Näistä verkostoista on myös mahdollisuus saada hyviä uusia ja valmiita ideoita helpottamaan omaa työtä. Yhteistyön merkitys on suuri myös ympäristökasvatuksessa. Yhteistyö mahdollistaa sen, että niukoilla resursseilla voidaan toteuttaa enemmän ja parempaa sisältöä kuin toimimalla yksin. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 234–235.)

3.5 Ympäristöasioiden oppiminen

Uusien asioiden oppiminen tapahtuu älyllisesti havaintojen, ymmärryksen ja kielellisten prosessien läpi (Riihonen 2018, 18). Oppimiseen vaikuttaa vahvasti se, kuinka monimutkaisia opiskeltavat asiat ovat. Aiheet joita ympäristökasvatuksessa käsitellään, ovat usein monimutkaisia koska niissä tarkastellaan vaikeasti ratkaistavia ongelmia. Ympäristöongelmia on usein kuvattu muun muassa viheliäisiksi tai joskus jopa pirullisiksi ongelmiksi. Viheliäisen ongelman käsite on alkujaan sosiologinen termi. Tällä tarkoitetaan kompleksista vaikeasti määriteltävää ongelmaa, johon

liitetään vahvoja arvoristiriitoja, epävarmuutta ja jonka ratkaisut eivät ole yksiselitteisiä. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 145.)

Koska ympäristökasvatuksessa käsitellään monimutkaisia aihealueita, opetuksen tukena voidaan käyttää esimerkiksi videoita. Videoiden avulla voidaan tukea erilaisen oppijoiden oppimista. Videot ovat työkaluja joilla halutaan tukea oppimisen tavoitteita. (Riihonen 2018, 2.) Videot tekevät oppimisesta monipuolisempaa ja sen avulla voidaan edistää oppimista (Riihonen 2018, 23).

Huomasin koululla ympäristökasvattajan työtä tehdessä, että lapset sisäistivät asioita hyvin luomani ympäristönsuojeluoppaan videoiden avulla. Kun oppilaille uusi aihe käytiin ensin teoriassa tekstin avulla läpi ja tämän jälkeen katsottiin aiheeseen liittyvä video, kertoivat lapset sisäistäneensä asian paremmin. Näiden positiivisten kokemusten vuoksi, päätin lisätä oppaaseen vielä runsaammin videoita ympäristöasioiden oppimisen tueksi. Videoiden tarkoituksena ei kuitenkaan tulisi olla se, että poistetaan opettajan ja oppilaiden väliltä henkilökohtaista kontaktia (Riihonen 2018, 98). Itse halusin aina luoda keskustelua oppaan videoiden avulla. Usein tein myös niin, että keskeytin videon ja esitin aiheesta välikysymyksiä, aina aiheen muuttuessa, jos videossa käsiteltävä aihe oli pilkottu useampaan osaan. Tämän tarkoituksena oli kertaaminen, sekä halusin varmistaa että oppilaat seuraavat ja ovat keskittyneet videon sisältöön.

3.6 Ympäristökasvatus on arvokasvatusta

Ympäristönsuojeluun liittyvät kysymykset ovat arvo latautuneita, eikä niihin löydy yksiselitteisiä vastauksia. Tämän vuoksi ympäristökasvatus sisältää myös arvokasvatusta. Tähän liittyy myös kysymys siitä, onko se eettisesti oikein, että kasvatuksella tavoitellaan sitä, että oppija omaksuu jonkin tietynlaisen arvomaailman? Tällaisessa kasvatuksen mallissa on aina riskinä se, että opettaja siirtää omia arvojaan tai mielipiteitään suoraan oppilaille, antamatta oppilaalle tilaisuutta arvioida niitä kriittisesti. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 96.)

Oppaaseen liittyen minulta toivottiin, että oppaan eri aihealueisiin ei pureuduttaisi liian kärkkäästi tai syyllistäen. Esimerkiksi turvetuotannosta ei puhuttaisi

negatiiviseen sävyyn, koska joidenkin oppilaiden vanhemmilla on turvetuotantoon liittyvää yritystoimintaa. Tämä oli ainut tilanne, jossa törmäsin eettiseen paradoksiin opasta suunnitellessa. Olisin itse tuonut turvetuotannon myös esille, koska sitä kuitenkin käytetään Suomessa energianlähteenä, sekä siksi että turve kuuluu uusiutumattomiin energianlähteisiin. Päädyin kuitenkin jättämään turvetuotannon pois energianlähteitä koskevasta osuudesta, koska halusin kunnioittaa esimiehen pyyntöä.

4 YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TÄRKEYS

4.1 Misinformaation vähentäminen ja oikean tiedon lisääminen

Oppaalla halutaan lisätä oppilaiden sekä opettajien todenmukaista tietoa ympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyen. Uudet opetussuunnitelmat nostavat opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tärkeyttä, joka rakentuu eri näkökulmista.

Nykypäivänä on tiedostettava, että internetistä löytyy myös paljon virheellistä ja harhaanjohtavaa tietoa. Kun yritämme opettaa lapsille jotain uutta, on tiedostettava se, että lapsi on voinut hakea tietoa aiheeseen liittyen jo itsenäisesti. Opetussuunnitelmaan kuuluu monilukutaito, joka kuuluu oppiaineiden osana olevaan laaja-alaiseen osaamiseen. (Opetushallitus, [viitattu 2.4.2022].) Virallisen koulusta saatavan ympäristötiedon lisäksi, oppilaat saavat tietoa aiheeseen liittyen tutkimuksista, järjestöjen toiminnan sekä sosiaalisen median kautta. Sosiaalinen media on tiedon luotettavuuden kannalta haastavin näistä tietolähteistä, koska siellä esitettäviä tietoja ei ole välttämättä tarkistettu luotettavasta tietolähteestä tai lähdeettä ei ole edes saatavilla. Sosiaalinen media antaa myös hyvät työvälineet valheellisen tiedon välittämiseen, usein nämä väitteet perustuvat tiedon jakajan omiin mielipiteisiin. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 144.)

Ympäristötieto, kuten tieto ilmastonmuutoksesta, ympäristömyrkyistä, biodiversiteettistä ja ympäristöterveydestä muuttuvat kokoajan. Uusi informaatio ja siihen kuuluvat muutokset aiheuttavat monissa epävarmuutta. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 145.) Ristiriitaista tietoa oli esillä erityisesti 2010-luvulla ilmaston muutokseen liittyvissä keskusteluissa. Vaikka esimerkiksi Intergovernmental Panel on Climate Change ja johtavat tutkimuslaitokset ovat varoittaneet ilmaston lämpenemisestä jo vuosikymmeniä, esitetään tästä huolimatta edelleen ilmastonmuutoksen kieltävää informaatiota. Tätä kutsutaan ilmastodenialismiksi eli ilmastonmuutoksen olemassaolon torjumiseksi, jota ilmenee jopa opettajien mielipiteissä sekä näkemyksissä. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 144.)

4.2 Lapsen luontosuhde

Oppaan tarkoituksena on kannustaa opettajia ja oppilaita toimimaan ja tekemään asioita ulkona luonnossa sekä tutkimaan omaa ympäristöä.

Ympäristökasvatuksessa joka on suunnattu lapsille on tärkeintä vahvistaa lapsen luontosuhdetta. Kestävä luontosuhde on yksilötasolla aikuisuuteen asti kantava ja merkittävin ympäristökäyttäytymistä määrittävä tekijä. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 252.)

On tutkittu että lapset, jotka liikkuvat ja leikkivät luonnossa, omaavat paremman kyvyn ymmärtää, kuinka tärkeää on pitää huolta ympäristöstä. On tärkeää luoda yhteys lasten ja luonnon välille. Jotta voidaan luoda side lasten ja ympäristön välille huoltajien, opettajien ja muiden lasten kasvatuksesta vastuussa olevien henkilöiden täytyy rohkaista lapsia viettämään aikaa ulkona luonnossa. Suurin osa opetuksesta kouluissa tapahtuu luokkahuoneissa, osa opetuksesta voitaisiin kuitenkin mahdollisuuksien mukaan järjestää ulkona. (Matti 2015, 6.)

Ulkona ja luonnossa vietetyllä ajalla on suuri merkitys myös muihin asioihin. On tutkittu että jo 2 tuntia luonnossa auttaa parantamaan ihmisen hyvinvointia. Luonnossa vietetty aika auttaa lapsia myös kehittämään heidän mielikuvitusta ja fysiikkaa. Luonnossa yhdessä toimiminen voi myös auttaa lapsia käsittämään yhteistyön merkitystä, ja lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Victoria State Government, [viitattu 2.4.2022].)

4.3 Ekososiaalinen sivistys

Varhaiskasvatuksen, peruskoulujen sekä lukioiden uusien opetussuunnitelmien perusteiden arvopohjaan sisältyy käsite ekososiaalinen sivistys. Lähtökohtana ekososiaaliselle sivistykselle on ihmiskunnan toiminta ekosysteemien kestävyysasettamissa rajoissa. Tavoitteena on ihmisarvoisen ja merkityksellisen elämän mahdollistaminen kaikille maailman ihmisille. Sen sijaan että tavoiteltaisiin itsearvoista talouden kasvua, talous asemoituu työkaluksi yhteisen hyvän synnyttämiseen.

Ekososiaalisesti sivistyneen ihmisen huolenpidon tarve laajenee lähipiiristä globaaliin yhteisöön, elottomaan ja elolliseen luontoon ja tulevaisuuden sukupolviin. Ekososiaalisesti sivistynyt ihminen tunnistaa toimintansa vaikutuksia kestävään tulevaisuuteen, sekä hän hahmottaa ihmiskunnan ja luonnon globaalin keskinäisriippuvuuden. (Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö, [viitattu 9.4.2022].)

4.4 Monialainen ympäristöopetus

Opetussuunnitelmassa monialaisuutta painotetaan nykyisin aiempaa enemmän. Perusopetuksen monialaiset oppimiskokonaisuudet antavat selkeän tilaisuuden eri oppiaineiden opettajien yhteistyölle.

Suurimmaksi osaksi oppiaineita opetetaan edelleen oppiaineiden omilla oppitunneilla. Opettajilla on kuitenkin mahdollisuus käsitellä toinen toistaan tukevia sisältöjä eri oppiaineissa. Tämänkaltaista työskentelyä kutsutaan rinnakkaisopetuksiksi. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 153.)

Soinin yhtenäiskoululla resurssiopettajana työskennellessäni teimme usein yhteistyötä toisen ympäristökasvatuksesta kiinnostuneen opettajan kanssa. Tällaista opetusta kutsutaan samanaikaisopetuksiksi. Yhteistyössä suunnitellussa opetuksessa päästään vahvaan monialaisuuteen. Tämä vaatii onnistuakseen opettajilta hyvää ja tiivistä yhteistyötä, uuden opiskelua ja henkilökohtaista sitoutumista (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 153).

Nykyinen opetussuunnitelma vaatii monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista vuosittain (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 154).

4.5 Ympäristöystävällisiin valintoihin kannustaminen

Ympäristökasvatukseen kuuluu ympäristön kannalta hyviin ja kestäviin valintoihin kannustaminen ja ohjaaminen. Ympäristöteot sekä ympäristöystävällisten valintojen tulisi tuntua palkitsevalta, eikä siltä että yksilö joutuu luopumaan jostain.

Ajan kuluessa ympäristökasvatus käsitteenä on muuttunut aihealueeksi, johon halutaan ottaa etäisyyttä. Joillekin ympäristönsuojeluun liittyvät asiat tarkoittavat negatiivisia asioita, kuten jonkin kivan rajoittamista tai jostain luopumista. Kasvatuksen sijaan ympäristö asioissa voitaisiin keskittyä käyttämään sanaa oppiminen. Ongelmakeskeisyydestä voitaisiin siirtyä enemmän ratkaisukeskeisyyteen. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 249.) Ympäristökasvatuksessa tulisi myös painottaa enemmän yhteisön voimaa. Vaikka kaikki lähteekin yksilöstä, yhteisöllä on kuitenkin aina enemmän vaikutusvaltaa. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 252.)

4.5.1 Resurssiviisas kansalainen 2019 -kyselytutkimus

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran vuonna 2019 teettämän tutkimusten mukaan 80% kyselyyn vastanneista kokee kestävät elintavat tärkeinä. (MTV Uutiset, 2019.) Suomalaisista 53% on vähentänyt kulutustaan ympäristösyistä, sekä pyrkii tekemään kestävämpiä kulutusvalintoja. Reilu kolmannes suomalaisista valitsee ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita, vaikka ne olisivat kalliimpia.

Ympäristöystävällisillä elämäntavoilla on myös selvä yhteys siihen, kuinka merkitykselliseksi tutkimukseen vastanneet ihmiset kokevat elämänsä ja kuinka tyydyttävää se heille on. (Autere, 2019.)

Ympäristönsuojeluopas kannustaa oppilaita kestävämpään elämään. Oppaan avulla lapset ja nuoret voivat löytää helppoja keinoja, joilla hekin voivat tehdä kestävämpiä kulutusvalintoja ja toimia ympäristöystävällisemmin.

4.6 Ympäristökasvatuksen haasteet

Ympäristökasvatuksen tärkeyttä ja sen tarpeellisuutta tulisi nostaa enemmän esille. 2010-luvun lopulla ympäristökasvatus nosti painoarvoaan, mutta tiedon ja tarpeen laajempaan leviämiseen tarvitaan lisää eri tahojen yhteistyötä.

Vähäiset ympäristökasvatuksen resurssit rahanjaossa on myös ongelma hyvän ja monipuolisen ympäristökasvatuksen kehityksessä.

Yhtenä tärkeänä ympäristökasvatuksen haasteista pidetään yleistynyt ympäristöahdistus. Tämä aiheuttaa haasteita sekä ympäristökasvattajille sekä oppilaille. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 256.)

4.7 Ympäristökasvatusta tarvitaan nyt

Huolimatta lainsäädännöllisistä keinoista, poliittisesta ohjauksesta ja teknologisista parannuksista meidän ihmisten teot ja valinnat turmelevat ympäristöä esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden ja ilmastonmuutoksen osalta. Meidän ihmisten aikaansaamat ympäristökriisit, laittavat ihmiskunnan vastuuseen luonnolle ja ympäristölle aiheuttamistaan ongelmista. Ihmisille täytyy olla tarjolla ratkaisukeskeisiä keinoja ympäristöongelmien selvittämiseksi ja tulevaisuustoivon säilyttämiseksi. Tämän vuoksi ympäristökasvatusta tarvitaan enemmän kuin koskaan. (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 252.)

5 OPPAAN SUUNNITTELU

5.1 Toteutustavan valinta

Aluksi pohdin tekeväni fyysisen kirjallisen oppaan. Oppaaseen liittyviä toiveita kirjoittaessa tuli hyvin nopeasti selväksi, että oppaan tulisi olla jollain tavalla sähköisessä muodossa, koska siihen haluttiin linkkejä opetusmateriaaleihin sekä videoihin. Yhdessä esimiehen kanssa pohdimme mikä formaatti olisi paras ja käytännöllisin tapa toteuttaa opas. Päädyimme siihen, että opas tehdään PowerPointina. PowerPointin käyttö on Soinin yhtenäiskoulun opettajille tuttua, joten tämä osaltaan vaikutti myös suuresti valintaan. PowerPoint oli myös minulle tutuin vaihtoehto.

5.2 Oppaan ulkoasun ja nimen suunnittelu

En halunnut antaa itse oppaan nimeksi ympäristönsuojeluopasta vaan halusin nimen sen tunteita herättäväksi. Oppaan nimeksi valikoitui Meidän ympäristö, koska tämä maapallo jossa elämme on meidän kaikkien koti sekä elinympäristö. Kuvia oppaaseen valikoin myös tarkkaan ja harkiten. En halunnut että kuvat saavat näijänsä ahdistumaan, mutta halusin että kuvat saavat katsojan pohtimaan.

6 OPPAAN AIHEALUEIDEN VALINTA

Oppaaseen valittiin aiheiksi sellaisia aihealueita, joihin yksilön on helppo vaikuttaa tai tehdä ympäristöystävällisiä muutoksia. Oppaassa ei tämän vuoksi haluttu keskittyä esimerkiksi isojen teollisuusmaiden aiheuttamiin ympäristöongelmiin. Oppaassa täytyy myös ottaa huomioon se, että opas on suunnattu hyvin laajalle ikäluokalle. Pienempien oppilaiden vuoksi oppaassa käsiteltävät asiat täytyi avata suhteellisen yksinkertaisesti, mutta vanhempien oppilaiden vuoksi siitä ei voinut tehdä kuitenkaan liian yksinkertaista.

6.1 Lähiruoka, kotimainen ruoka ja ruokahävikki

Tämän osion tarkoituksena on opettaa lapsia tunnistamaan kotimainen ruoka. Osioon kerätty tieto auttaa lapsia ymmärtämään mitä hyötyä siitä on, jos valitsee kotimaista ruokaa ulkomailla tuotetun ruoan sijasta. Osiossa käydään läpi erilaisia merkkejä ja sertifikaatteja, jotka takaavat tietyn kotimaisuusasteen tai tuotteen täyden kotimaisuuden. Kotimaisen ruoan valintaan kannustetaan ruoan puhtaudella, antibioottivapaudella, tuotantoeläinten hyvinvoinnilla sekä ruoan alkuperän jäljitettävyydellä. (Ruokatieto Yhdistys ry, [viitattu 20.4.2022].)

Lähiruoka-käsitettä avataan sekä tekstin että videon avulla. Osion sisällöllä selitetään, milloin elintarvike voidaan luokitella lähiruoksi. Oppaasta löytyy aiheeseen liittyen myös linkki videoon, jonka on tehnyt Ruokatiedon Ruokavisa. Tämän videon ja sisällön on tuottanut Ruokatieto, MTK ja Kotitalousopettajien liitto.

Ruokahävikki-osion tarkoitus on antaa vinkkejä, kuinka välttää ruokahävikkiä arkisessa elämässä. Osiossa kerrotaan myös todellisia lukuja Suomessa syntyvästä vuosittaisesta ruokahävikistä. Vertaillaan missä sektorilla hävikkiä syntyy minkäkin verran. Itse koin tärkeäksi käydä läpi elintarvikkeiden päiväysmerkintöjen tarkoitusta, koska esimerkiksi parasta ennen päiväys ei tarkoita, että tuote olisi käyttökelvoton siihen merkityn päiväyksen jälkeen. (Ruokavirasto, [viitattu 20.4.2022].)

6.2 Uusiutuva ja uusiutumaton energia

Oppaassa käsitellään energiantuotannon eri muotoja sekä niiden vaikutuksia ympäristöön. Energiantuotantoon liittyviä ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi ilmastomuutos, happamoituminen, vesistöihin kohdistuvat negatiiviset vaikutukset sekä jätteen syntyminen. (Energiateollisuus ry, [viitattu 12.4.2022].)

Turve jätettiin uusiutumattomien energialähteiden listalta pois esimiehen pyynnöstä. Myöskään ydinvoimaa ei oppaassa käsitellä, sen monimutkaisuuden vuoksi. Jos ydinvoima olisi tuotu oppaassa esille se olisi vaatinut täysin oman diansa. Ydinvoima ei ole uusiutuva energianlähde, mutta elinkaaripäästöiltään se vertautuu samalle tasolle uusiutuvien energiamuotojen päästöissä (Ydinvoima on vähäpäästöistä energiaa, 2019). Tämän faktan vuoksi ydinvoimaa ei voi yksiselitteisesti luokitella samaan kategoriaan muiden uusiutumattomien energialähteiden kanssa, ilman tarkempaa selitystä.

Tämän osion tarkoituksena on auttaa lapsia ja nuoria tunnistamaan uusiutuvat ja ei uusiutuvat energialähteet. Näitä aihealueita avataan videoiden avulla. Molemmille energialähteille sekä uusiutuville että uusiutumattomille löytyy omat informatiiviset videonsa. Videot ovat visuaalisesti hyvin toteutettuja, sekä ne ovat selkeitä käytettäväksi jokaiselle ikäryhmälle. Keväällä 2021 katsoimme videot silloisten viidesluokkalaisten kanssa ja heidän antamansa palautteen mukaan videot olivat selkeitä ja mielenkiintoisia.

6.3 Jätteet, kierrättäminen ja kiertotalous

Tässä osiossa pohditaan miksi kierrätys on tärkeää ja yritetään kannustaa oppilaita kiertotalouteen. Selvitetään mitä eri materiaaleille tapahtuu jos ne päätyvät luontoon. Muoviin liittyen osiosta löytyy kaksi eri artikkelia joita opettajat voivat käyttää apuna opettaessaan asioita muovijätteestä. Muovi on nostettu oppaassa esille, koska se on erittäin ongelmallinen materiaali ympäristöön päätyessä. (Euroopan ympäristökeskus 2022.)

Soinin yhtenäiskoululla järjestetään joka kevät roskienkeräystalkoot oppilaiden kesken. Keväällä 2021 näihin talkoisiin yhdistettiin viidesluokkalaisten kanssa syväliempää tutkimusta luomani oppaan avulla. Oppaasta löytyy linkki Ylen tuottamaan testiin ”Kuinka kauan maatuu juomatölkki tai tupakantumpi? Testaa taitosi!” -testiin. Testin avulla lapsia haluttiin herätellä ajattelemaan mitä luontoon päätyville materiaaleille oikeasti tapahtuu. Tämä sai todella positiivista palautetta sekä oppilailta että opettajilta. Pienempien lasten kohdalla tätä testiä käytettäessä tarvitaan aikuisen apua, jotta lapsi ymmärtää ajan merkityksen (7–9-vuotiaan älyllinen kehitys 2017).

6.4 Ilmastonmuutos

Oppaassa käsitellään ilmastonmuutoksen pääkohtia. Aihealue käsitellään hyvin pin-tapuoleisesti, mutta siten että oppilaille muodostuisi jonkinlainen käsitys mitä ilmas-tonmuutos tarkoittaa ja millaisia vaikutuksia sillä ennustetaan olevan tulevaisuu-
dessa.

Osioon on liitetty linkki Ulkoministeriön globaalikasvatusaineiston sivuille, joka kan-taa nimeä Maailma 2030 -aineisto. Sivuilta löytyy opetusmateriaalia sekä tehtäviä opetuskäyttöön alakouluun, yläkouluun sekä lukioon että ammatilliseen opetuk-seen. Maailma 2030 -aineisto on kehitetty siten että sitä voi hyödyntää monilla eri tunneilla, ei pelkästään maantiedon ja ympäristöopin tunneilla. Aineistoa voi hyö-
dyntää koulutusasteesta riippuen muun muassa näissä eri aineissa: Äidinkieli, ym-päristöoppi, elämänskatsomustieto, kuvataide, maatiето, historia, yhteiskuntaoppi ja filosofia. Se että Maailma 2030 -aineistoa voidaan hyödyntää eri oppiaineiden tun-neilla, edistää se opetussuunnitelmassa olevan monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumista. (Ulkoministeriön globaalikasvatusaineisto kouluille, [viitattu 27.3.2022].)

Otin oppaaseen mukaan myös ilmastonmuutoksen vaikutukset eläimiin. Eläimet ovat useille lapsille hyvin tärkeitä. Tutkimuksissa joissa ollaan tutkittu lasten ja eläin-ten välisiä suhteita, ollaan havaittu lasten kuvailevan eläimiä ja niiden arvoa usein hyvin samanlaiseksi kuin he kuvaavat suhdettaan esimerkiksi muihin lapsiin. (Aar-nio-Linnanvuori ym. 2020, 65.)

6.5 Projektit eri ikäryhmille

Ympäristökasvatuksen olisi hyvä pohjautua myös ongelmaratkaisuun (Aarnio-Linnanvuori ym. 2020, 14-15). Lapsia ja nuoria tulisi kannustaa pohtimaan ja suunnittelemaan toimintatapoja ja ratkaisuja, joilla omasta arjesta tulisi kestävämpää sekä yhteisön että ympäristön kannalta. Tämän vuoksi oppaaseen päätettiin liittää myös erilaisia ympäristönsuojeluun ja kestävään kehitykseen liittyviä projekteja. Oppaat suunniteltiin kolmelle eri ikäryhmälle 1-3 luokat, 4-6 luokat sekä 7-9 luokat.

6.5.1 1–3 luokat

Näille luokille päätin suunnitella osittain toiminnallisen projektin, koska tämän ikäisillä lapsilla tiedonhaku-, luku- ja kirjoitustaidot eivät ole vielä parhaimmillaan. Lähtemällä ympäristöön tutkimaan sieltä löytyviä roskia, saavat lapset liikuntaa sekä tämä syventää samalla lasten luontosuhdetta. Kuvaamalla tai ylös kirjaamalla lapset oppivat dokumentoimaan löydöksiään (Riihonen 2018, 99). Keräämällä löytyneet roskat pois luonnosta on sillä myös ympäristön hyvinvoinnin kannalta positiivinen vaikutus.

Tutkimusmatkan jälkeen luonnosta löytyvien jätteiden maatumisaikaa voidaan arvuutella Ylen sivuilta <https://yle.fi/uutiset/3-10075133> löytyvän testin avulla. Tämä testi voidaan tehdä joko yhdessä opettajan johdolla, pareittain tai yksilöllisesti.

Ensimmäisen luokan oppilaiden kanssa teimme testin yhteisesti roskienkeräys päivän jälkeen. Lapset osallistuivat aktiivisesti testin tekemiseen, ja se herätti hyvää keskustelua sekä kysymyksiä oppilaiden keskuudessa.

6.5.2 4–6 luokat

Tämän ikäryhmän kohdalle päädyin suunnittelemaan projektin, jossa lapset pääsevät pohtimaan mitä ovat ympäristöteot ja millaisia vaikutuksia niillä on ympäristöön. Halusin liittää mukaan toiminnallisuuden mahdollisuuden videoinnin muodossa, koska oman kokemuksen perusteella nämä ikäryhmät ainakin Soinin

yhtenäiskoululla pitävät videoiden suunnittelusta ja niiden toteuttamisesta. Videomalla voidaan hankkia uutta tietoa, sekä sen avulla voidaan löytää olemassa olevaan ongelmaan ratkaisuja (Riihonen 2018, 99). Tämän projektin osioon on liitetty linkki <https://www.sitra.fi/hankkeet/100-fiksua-arjen-tekoa/> josta löytyy ideoita arjen ympäristötekoihin. Tämä linkki toimii apuna opettajille, kun oppilaat suunnittelevat aiheita ympäristöteko videoihin liittyen.

6.5.3 7–9 luokat

Näiden projektien tarkoitus on kehittää oppilaiden tiedonhakutaitoja, rohkaista nuoria olemaan yhteydessä paikallisiin yrityksiin sekä koulun ruokapalveluiden tuottajaan. Projekteja löytyy yhteensä viisi, jotka kaikki liittyvät ruoantuotantoon, elintarvikekauppaan sekä ruokapalvelujen tuottamiseen.

Näihin projekteihin en liittänyt mitään linkkejä, koska yläasteen biologian ja maantiedon opettaja on todella asiantunteva ympäristökasvattaja.

Nämä projektit edistävät kunta- ja perusopetuslakiin sisältyvää velvollisuutta lasten ja nuorten osallisuuden edistämisestä ja heidän kuulemisesta (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [viitattu 26.4.2022]). Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallistaminen voi olla monitasoista. Yhtenä näiden edistämisen keinona on lasten ja nuorten osallistuminen ideointiin tai tiedontuottamiseen esimerkiksi haastatteluiden tai kyselyjen kautta. (Avoin hallinto, [viitattu 26.4.2022].)

7 POHDINTA

Opasta suunniteltaessa ja tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa ympäristökasvatuksen merkitys, moninaisuus ja ennen kaikkea sen tärkeys on selkiytynyt itselle. Se kuinka me tuomme kasvattajina ympäristöasioita esille nyt sekä tuleville sukupolville, on suuressa roolissa ja vaikuttaa paljon siihen, kuinka opetettavat tiedot ja taidot otetaan vastaan. Ympäristökasvatus tulisi pitää tasa-arvoisena sekä puolueettomana. Ympäristökasvattajan täytyy huolehtia, että oppilaille jää myös sijaa omille ajatuksille ja omien mielipiteiden muodostamiselle. Opetuksen tulisi olla osallistavaa ja sellaista, joka motivoi tekemään asioita yhdessä. Yhdessä tekeminen vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka motivoi toimimaan yhteisön hyväksi.

Ympäristön havainnoinnin ja siellä toimimisen merkitystä ei voi koskaan väheksyä ja siksi opetusta olisi hyvä toteuttaa ulkona ja luonnossa mahdollisimman usein. Hyvän luontosuhteen muodostuminen jo lapsena kulkee mukana aikuisuuteen asti ja auttaa usein ihmistä toimimaan ympäristön hyväksi.

Tavoitteenani oli innostaa oppilaita oppaan avulla kestäviin ja ympäristöystävällisiin tekoihin, sekä tuoda opetustyöhön monipuolisia ja erilaisia opetuksen työkaluja olemassa olevien materiaalien tueksi. Kevätlukukauden 2021 aikana sain huomata Soinin yhtenäiskoululla oman viidennen luokkani ympäristökansalaisuuden kehityksen. Lasten kasvavaa intoa ympäristönsuojelua kohtaan oli upeaa seurata. Vastanotto luomaani ympäristönsuojeluopasta kohtaan oli positiivinen ja sen monipuolisuus innosti lapsia pohtimaan ja ajattelemaan mitä he voisivat tehdä ympäristön hyvinvoinnin hyväksi.

LÄHTEET

- Aarnio-Linnanvuori, E., Cantell, H. & Tani S. (toim.) 2020. Ympäristökasvatus: kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus
- Autere, S. 2019. Suomalaiset pitävät kestäviä elämäntapoja tärkeinä – nuoret edelläkävijöitä ilmastoteoissa. [Verkkolehtiartikkeli]. Sitra. [Viitattu 5.4.2022]. Saatavana: <https://www.sitra.fi/uutiset/suomalaiset-pitavat-kestavia-elamantapoja-tarkeina-nuoret-edellakavijoita-ilmastoteoissa/>
- Avoin Hallinto. Ei päiväystä. Lasten ja nuorten osallisuuden ulottuvuudet. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.4.2022]. Saatavana: <https://avoinhallinto.fi/kokemuksia/osallisuus/lasten-ja-nuorten-kuulemisesta/lasten-ja-nuorten-osallisuuden-ulottuvuudet/>
- Cain, S. & TEDx Talks. (toim.) 25.5.2017. A Better Approach to Environmental Education. [Video]. Hong Kong: Education University of Hong Kong. [Viitattu 1.4.2022]. Saatavana: <https://www.youtube.com/watch?v=Np0AktXU178>
- Energiateollisuus ry. Ei päiväystä. Energiatuotannon ympäristövaikutukset. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.4.2022]. Saatavana: https://energia.fi/energiasta/energian-tuotanto/energiatuotannon_ymparistovaikutukset
- Kysely: Suomalaiset uskovat hillitsevänsä ilmastonmuutosta kulutusvalinnoillaan. [Verkkolehtiartikkeli]. MTV Uutiset. 11.07.2019. [Viitattu 6.4.2022]. Saatavana: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kysely-suomalaiset-uskovat-hillitsevansa-ilmastonmuutosta-kulutusvalinnoillaan/7476538#gs.y357ph>
- Matti, M. 2015. Lastentarhanopettajien näkemyksiä lasten luontokuvasta ja luontokuvan tukemisesta varhaiskasvatuksessa. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro Gradu -tutkielma. [Viitattu 3.2.2022]. Saatavana: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201506061797.pdf>
- Muovien aiheuttamat haitat ympäristölle ja ilmastolle lisääntyvät – voidaanko suuntaus Euroopassa kääntää?. [Verkkolehtiartikkeli]. Euroopan ympäristökeskus. 28.1.2022. [Viitattu 6.3.2022]. Saatavana: <https://www.eea.europa.eu/fi/highlights/muovien-aiheuttamat-haitat-ymparistolle-ja>
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. [Verkkosivu]. [Viitattu 2.4.2022]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>
- Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö. Ei päiväystä. Ekososiaalinen sivistys. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.4.2022]. Saatavana: <https://koulujaymparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/indikaattoreiden-arvioinnin-tukisivusto/ammattilliset-oppilaitokset/indikaattori-2/ekososiaalinen-sivistys/>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ei päiväystä. Nuorten osallisuus ja osallistaminen. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.4.2022]. Saatavana: <https://okm.fi/nuorten-osallisuus>
- Riihonen, K. 2018. Videon innovatiivista sulauttamista opetukseen. Jyväskylä: Informaatioteknologian ja kasvatustieteen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 18.4.2022]. Saatavana: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58675/URN_NBN_fi_jyu-201806213299.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Ruokatieto Yhdistys ry. Ei päiväystä. Herkkuja pieniltä ja isoilta valmistajilta. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.4.2022]. Saatavana: <https://www.hyvaasuomesta.fi/hyvaasuomesta-merkki/miksi-valita-suomalaista/suomalainen-ruoka-tulee-lahelta>
- Ruokatieto Yhdistys ry. Ei päiväystä. Miksi valita suomalaista. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.4.2022]. Saatavana: <https://www.hyvaasuomesta.fi/ajankohtaista/miksi-valita-suomalaista>
- Ruokavirasto. Ei päiväystä. Usein kysyttyä pakkausmerkinnöistä. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.4.2022]. Saatavana: <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikela/valmistus/elintarvikkeista-annettavat-tiedot/pakkausmerkinnat/usein-kysytya/>
- Sarkkinen, S. 2017. Mitä ympäristökasvatus on. [Verkkolehtiartikkeli]. FEE Suomi. [Viitattu 1.3.2022]. Saatavana: <https://feesuomi.fi/lehti/mita-ymparistokasvatus-on/>
- Ulkoministeriön globaalikasvatusaineisto kouluille. Ei päiväystä. Tietoa opettajalle. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.3.2022]. Saatavana: <https://maailma2030.fi/opettajalle/>
- Victoria State Government. Ei päiväystä. Natural environments. [Verkkosivu]. [Viitattu 2.4.2022]. Saatavana: <https://www.education.vic.gov.au/childhood/providers/regulation/Pages/naturalenvironments.aspx#link53>
- Ydinvoima on vähäpäästöistä energiaa. [Verkkolehtiartikkeli]. Ilmasto-opas. 22.11.2019. [Viitattu 18.4.2022]. Saatavana: <https://www.ilmasto-opas.fi/artikkelit/ydinvoima-on-vahapaastoista-energiaa>
- Ympäristöministeriön raportteja. 2015. Ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden kehittäminen. [Verkkosivusto]. Helsinki: Ympäristöministeriö. [Viitattu 4.4.2022]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/154138/YMra_18_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 7–9-vuotiaan älyllinen kehitys. [Verkkolehtiartikkeli]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 22.12.2017. [Viitattu 5.4.2022]. Saatavana: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/7-9-v/7-9-vuotiaan-alyllinen-kehitys/>